

МОДЕЛЬ ПРІОРИТЕТНОСТІ РОЗПОДІЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

DISTRIBUTION MODEL OF PRIORITY STATE SUPPORT FOR SMALL BUSINESS ENTERPRISES

Полятикіна Л.І.

кандидат економічних наук, доцент,
Сумський національний аграрний університет

Проблема створення моделей пріоритетності носить глобальний характер. У процесі роботи укладачів програм і користувачів інформаційних продуктів у всьому світі виникають проблеми уніфікації, стандартизації та перерозподілу. Формування розгалуженої інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва є принципово важливим фактором для розвитку підприємницької діяльності в Україні, ефективна діяльність якої сприяє підвищенню інвестиційної привабливості регіонів, залученню вітчизняних та закордонних інвестицій, застосуванню передових технологій тощо.

Ключові слова: державна підтримка, малий бізнес, підприємництво, розвиток, модель пріоритетності, партнери.

Проблема создания моделей приоритетности носит глобальный характер. В процессе работы составителей и пользователей информационных продуктов во всем мире возникают проблемы унификации, стандартизации и перераспределения. Формирование разветвленной инфраструктуры поддержки малого и среднего предпринимательства является принципиально важным фактором для развития предпринимательской деятельности в Украине, эффективная деятельность которой способствует повышению инвестиционной привлекательности регионов, привлечению отечественных и иностранных инвестиций, применению передовых технологий.

Ключевые слова: государственная поддержка, малый бизнес, предпринимательство, развитие, модель приоритетности, партнеры.

The problem of creating priority models is global. In the process of compiling program and user information products around the world, there are problems of unification, standardization and redistribution. The formation of an extensive infrastructure for supporting small and medium-sized enterprises is a crucial factor for the development of entrepreneurial activity in Ukraine, whose effective activities contribute to increasing the investment attractiveness of regions, attracting domestic and foreign investment, the use of advanced technologies, etc.

Keywords: state support, small business, entrepreneurship, development, priority model, partners.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Проблема створення моделей пріоритетності носить глобальний характер. У процесі роботи укладачів програм і користувачів інформаційних продуктів у всьому світі виникають проблеми уніфікації, стандартизації та перерозподілу.

Нині найбільшу популярність отримали два підходи до їх вирішення: гармонізація і стандартизація [2, с. 67]. Вони спочатку розрізнялися як у закладених у них ідеологіях, так і на засадах реалізації. Однак в останні роки обидва терміни найчастіше використовують як синоніми чи як взаємодоповнюючі поняття.

Ідея гармонізації різних систем бухгалтерського обліку реалізується в Європейському Союзі (ЄС). Суть її у тому, що в кожній країні можуть існувати своя модель організації обліку і

система стандартів, її регулюючих. Головне, щоб ці стандарти не суперечили аналогічним стандартам у країнах – членах Співтовариства, т. е. перебували у відносній гармонії один з одним. Ідея стандартизації дисконтних процедур реалізується у рамках уніфікації обліку, що проводить Комітет із міжнародних стандартів фінансової звітності – КМСФО (International Accounting Standards Committee, IASC), розробляючи і публікуючи Міжнародні стандарти фінансової звітності – МСФО (International Accounting Standards, IAS). Стисло суть цього підходу полягає у розробленні уніфікованого набору стандартів, застосовних до будь-якої ситуації в кожній країні, через що зайве створення національних стандартів. Щодо імплантації єдиних стандартів, то цього треба домагатися не законодавчим шляхом, а шляхом добровільної угоди професійних організацій цих країн [2, с. 194].

Формування розгалуженої інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва є принципово важливим фактором для розвитку підприємницької діяльності в Україні, ефективна діяльність якої сприяє підвищенню інвестиційної привабливості регіонів, залученню вітчизняних та закордонних інвестицій, застосуванню передових технологій тощо [1, с. 81].

Широкому розвитку підприємництва в аграрній сфері Україні заважають певні труднощі. Вони виникають, зокрема, через брак достатніх грошових заощаджень; мало об'єктної виробничої й обслуговуючої матеріально-технічної бази; належного правового захисту і певних юридичних гарантій підприємців із питань власності, розпорядження майном, отримання і розподілу доходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблема моделювання в малому бізнесі займаються П.Т. Саблук, М.Я. Дем'яненко, М.І. Малік, М.Ф. Огічук, Т.Г. Маренич, В.М. Жук, Ф.Ф. Бутинець, Л.К. Сук, М.М. Коцупатрий, та ін. Аспекти моделі організації обліку на підприємствах малого бізнесу розглядають В.В. Бабич, Д. Костюк, Я.Д. Крупка, Є.І. Свидерський, М.Я. Матвійів, І.Д. Фаріон та ін.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою наукового дослідження є розроблення моделі пріоритетності розподілу державної підтримки розвитку підприємств малого бізнесу.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Соціально орієнтована економіка в умовах формування ринкових відносин суспільного виробництва повинна створювати інституційні умови щодо формування різних форм власності та розвитку соціально відповідального підприємництва, дотримання економічних, соціальних та екологічних вимог до матеріального виробництва, узгодження потреб із доходами та ін. У зв'язку із цим визначальне місце мають правові норми – важливі чинники, що регламентують сучасні відносини в сільськогосподарському виробництві держави, економіки та у цілому в суспільстві [5, с. 166].

Сприяння розвитку інфраструктури підтримки підприємництва, зокрема надання суб'єктам господарювання фінансової, матеріально-технічної, інформаційної, науково-технологічної, консультативної, маркетингової, кадрової та освітньої підтримки, є одним з основних питань, що потребує вирішення на державному рівні, яке включено до проекту закону України «Про Загальнодержавну програму розвитку малого і середнього підприємництва на 2014–2024 роки», поданого на розгляд Верховної Ради України [1, с. 37].

Робота щодо створення нових об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва в регіо-

нах України проводилася з орієнтацією на місцеві потреби суб'єктів підприємництва.

Як засвідчують світовий досвід та невелика практика роботи господарств в Україні, за приватної власності виникнення, зміни і призупинення правовідносин власності пов'язані з наявністю визначених юридичних фактів. Необхідність правового регулювання цих питань спричинена вимогами захисту власника, свого права власності, тобто забезпечення гарантій захисту економічних інтересів власників.

Станом на 01.01.2014 у регіонах України діють 480 бізнес-центрів, 79 бізнес-інкубаторів, 50 технопарків, 538 лізингових центрів, 4 148 небанківських фінансово-кредитних установ, 226 фондів підтримки підприємництва (з яких 23 створені за участю Українського фонду підтримки підприємства), 3 034 інвестиційні та інноваційні фонди і компанії, 4 238 інформаційно-консультативні установ [3, с. 97].

За наявності динаміки зростання загальної кількості об'єктів інфраструктури на 2,8% порівняно з 2012 р. залишається диспропорція у формуванні інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва в регіонах України. Так, 35,9% від загальної кількості об'єктів інфраструктури сконцентровано в місті Києві, 7,2% – у Харківській області. В інших регіонах України питома вага таких об'єктів значно менше, а саме: 4,2% – у Полтавській, 2,9% – у Житомирській областях. У Чернівецькій області – 0,86%, у Чернігівській – 0,8%.

Формування інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва протягом 2015 р. здійснювалося шляхом розвитку її окремих елементів. Так, порівняно з 2014 р. збільшилася загальна кількість технопарків (на 8,7%), інформаційно-консультативних установ (на 8,6%), небанківських фінансово-кредитних установ (на 4,7%), бізнес-інкубаторів (на 4,0%), координаційних рад з питань підприємства (на 1,6%).

На Сумщині протягом 2013 р. зареєстровано три нових бізнес-інкубатора: Сумський обласний бізнес-інкубатор, діяльність якого спрямована на підтримку створення та розвиток власного бізнесу; бізнес-інкубатор «Самар» (м. Суми), метою якого є розвиток молодіжного бізнесу, надання допомоги з економічних та юридичних питань, проведення проектно-експертних оцінок бізнес-ідей, співпраця з інвесторами; бізнес-інкубатор у сфері ЖКГ «Управитель», діяльність якого спрямована на підготовку підприємців та студентів області щодо здійснення бізнесу у сфері керування багатоквартирними будинками [7, с. 167].

Поряд із цим у регіонах України впроваджуються віртуальні бізнес-інкубатори, діяльність яких спрямована на поліпшення умов розвитку бізнес-середовища та створення прозорого доступу підприємців до послуг, що надаються

органами місцевого самоврядування та іншими адміністративними органами.

Станом на 01.01.2015 в Україні налічувалося 2 149 громадських об'єднань суб'єктів підприємництва. Функціонування таких елементів інфраструктури підтримки підприємництва сприяє забезпеченню захисту прав та інтересів суб'єктів малого і середнього підприємництва, спрямуванню підприємницької ініціативи на вирішення першочергових проблем регіонів, а також налагодженню ефективної взаємодії органів виконавчої влади з інститутами громадського суспільства [7, с. 98].

Проблема невідповідності моделей бухгалтерського обліку носить глобальний характер. У процесі роботи укладачів програм і користувачів фінансових звітів у всьому світі виникають проблеми уніфікації бухгалтерського обліку. Автоматизоване оброблення облікових даних докорінно змінює умови та характер роботи облікового персоналу, підвищуючи продуктивність і якість його праці, зумовлює потребу вдосконалення організаційної структури управління та інших взаємопов'язаних структурних підрозділів сільськогосподарських підприємств.

Складність управління діяльності апарату облікового процесу в умовах автоматизації зумовлюється наявним тісним інформаційним зв'язком управлінських завдань із завданнями різних підрозділів і полягає у необхідності чіткого розподілу функцій облікового та управлінського персоналу для забезпечення взаємодії з персоналом управлінських та виробничих підрозділів.

У регіонах постійно оновлюються бази даних про наявність вільних виробничих та невиробничих приміщень, що пропонуються для викупу або передачі в оренду суб'єктам підприємництва для провадження ними підприємницької діяльності. Зазначена інформація розміщувалася на офіційних веб-сайтах та в регіональних засобах масової інформації.

Проводиться робота щодо залучення суб'єктів малого підприємництва до участі у виконанні державних регіональних замовлень. Підприємницькі структури приймали участь у конкурсах (тендерах) із закупівлі товарів на виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг для потреб регіону.

У регіонах у рамках реалізації регіональних та місцевих програм розвитку малого підприємництва проводилася робота щодо інформаційного забезпечення суб'єктів малого підприємництва. На офіційних веб-сайтах облдержадміністрації постійно розміщується та оновлюється актуальна інформація з питань підприємництва.

У Львівській області на веб-сторінці «Підприємство Львівщини» розміщується інформація щодо інвестиційних пропозицій, виробничих площ, об'єктів незавершеного будівництва, вільних земельних ділянок та вільних приміщень комунального майна, які можуть передаватися

в оренду або у власність. В області на базі регіонального фонду підтримки підприємництва створено сайти «Інформаційний портал для підприємців», «Діловий ресурс», які пропонують нові інноваційні підходи у наданні послуг для підприємців, передбачають можливість пошуку широкого асортименту ділових послуг, консультації та навчання. У рамках цих проектів в онлайн-режимі проведено 11 семінарів та тренінгів, у яких взяли участь близько 200 підприємців, надано 780 консультаційних послуг [6, с. 214].

Світовий досвід і практика господарювання показують, що найважливішою ознакою ринкової економіки є існування і взаємодія багатьох великих, середніх і малих підприємств, їх оптимальне співвідношення. Найбільш динамічним елементом структури народного господарства, що постійно змінюється, є мале підприємство.

Набутий власний досвід, позитивні результати розвитку малого підприємництва в країнах, які пройшли етап реформування економічних систем, свідчать про те, що воно є одним із засобів усунення диспропорцій на окремих товарних ринках, створення додаткових робочих місць і скорочення безробіття, активізації інноваційних процесів, розвитку конкуренції, швидкого насичення ринку товарами та послугами [1, с. 140].

Малий бізнес, окрім розмірів, має ще й інші відмінні риси. Менеджер у малих фірмах незалежний і звітує тільки перед самим собою. Більшість малих фірм належить одній особі або родині. Вони також можуть бути організовані за принципом партнерства (товариства). Як правило, фермер є одночасно менеджером, фінансистом, технологом і власником. Ця форма підприємництва дуже важлива для пенсіонерів, інвалідів, вдів та інших, які не можуть знайти роботу, яка б їх задовольняла, і працюють удома.

Мале підприємство є провідним сектором ринкової економіки.

Для оперативного вирішення актуальних питань, що стосуються підприємницької діяльності та з метою забезпечення діалогу між місцевою владою і представниками бізнесу в регіонах функціонують телефонні мережі «гарячих ліній» та консультаційні пункти, інформація про роботу яких оприлюднюється у засобах масової інформації [2, с. 184].

Установою запроваджено різні форми обміну інформацією з бізнесом за допомогою мережі Інтернет. На офіційній Інтернет-сторінці розміщуються оперативні анонси заходів, новини, проводиться опитування щодо якості надання адміністративних послуг, запроваджено систему електронного спілкування. У державних установах України працює «Телефон довіри» для суб'єктів підприємницької діяльності та громадян, щодо яких посадовими особами органів державної влади допущено порушення законних прав та інтересів. Організовано роботу телефонної «гарячої лінії».

Малий бізнес не може конкурувати на всіх ринках. Перша умова успіху в малому бізнесі – знаходження ринку, на якому бути малим – це перевага, а не недолік. Забезпечують перевагу малому бізнесу також розмір ринку, інновації та зміни, особистий контакт зі споживачами, співробітниками по бізнесу тощо.

Основними причинами невдач і розвалу малого бізнесу є некомпетентність, менеджерська недосвідченість, незбалансований досвід (наприклад, досвідчений інженер, але недосвідчений комерсант), недостатній досвід у комерції, фінансах, поставках, виробництві, управлінні в одноосібних фірмах володіння і товариствах, невміння налагоджувати і підтримувати ділові зв'язки та контакти. Іншими причинами краху малих фірм є: запущеність бізнесу, погане здоров'я, катастрофи, пожежі, крадіжки, шахрайство тощо. У будь-якому суспільстві всі процеси і сфери діяльності взаємопов'язані. Відомо, що економіка визначає основні умови і рівень життя. Підприємницька діяльність практично створила економіку розвинених країн. Саме бізнес, вмело і ефективно організовуючи працю людей, ресурси, забезпечує нинішній рівень життя цих країн.

На практиці все ще значним є тиск контролюючих органів на бізнес, має місце дублювання контрольно-наглядових повноважень, а також зловживання під час здійснення контрольних заходів. Отже, вдосконалення законодавчого поля в частині зменшення контролюючого тиску є одним з основних завдань уряду України.

У напрямі дерегуляції підприємницької діяльності значна увага приділялася реформуванню сфери адміністративних послуг.

У Мінекономрозвитку України на виконання вимог Закону України «Про адміністративні послуги» створено Реєстр адміністративних послуг – єдину комп'ютерну базу даних про адміністративні послуги, які надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, що розміщено на її офіційному веб-сайті [3, с. 45].

Створено пілотну версію Єдиного державного порталу адміністративних послуг, функціональні можливості якого передбачають доступ до інформації про адміністративні послуги суб'єктів надання таких послуг, центри надання адміністративних послуг та відповідні нормативно-правові акти. У 2013 р. створено 557 центрів надання адміністративних послуг, а всього повинно бути створено 680 центрів [7, с. 55].

Для подальшого впорядкування та вдосконалення процедури здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності доцільне впровадження інтегрованої автоматизованої системи нагляду, забезпечення

координації проведення комплексних заходів державного нагляду (контролю), створення та ведення реєстру перевірок.

Комп'ютерна форма ведення бухгалтерського обліку повинна бути забезпечена максимальним обсягом інформації багатьох видів, оскільки всі елементи комп'ютерної форми обліку поєднані і за відсутності чи недостатньої кількості одного з елементів створюються певні труднощі в електронній формі бухгалтерського обліку.

Найефективнішою програмою для ведення комп'ютеризованого бухгалтерського обліку на підприємстві є прикладна програма 1С «Підприємство» версія 7.7 С, а сьогодні є вже більш перспективна версія 8.0С. Головне призначення запропонованих програм – максимально полегшити роботу персоналу щодо ведення обліку, а саме: у короткі терміни обробити всю інформацію про фінансово-господарську діяльність підприємства з мінімальними затратами часу та трудових ресурсів. Незважаючи на всі переваги програми 1С «Підприємство», програма не може злагоджено функціонувати без теоретичних знань працівників, тому завжди повинен бути налагоджений зв'язок людини з машиною [4, с. 150].

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Проблема невідповідності моделей бухгалтерського обліку носить глобальний характер. У процесі роботи укладачів програм і користувачів фінансових звітів у всьому світі виникають проблеми уніфікації бухгалтерського обліку. Застосування комп'ютерних програм для ведення обліку нині є невід'ємним компонентом у діяльності підприємства, адже від оперативності, точності й якості обробки фінансово-господарської інформації залежить кінцевий результат діяльності підприємства, що визначає отримання прибутку від діяльності підприємства будь-якого організаційно-економічного напрямку виробництва.

Мале підприємництво допомагає утвердженню конкурентних відносин, оскільки воно є антимонополієм за своєю природою, що виявляється в різноманітних аспектах його функціонування. З одного боку, малий бізнес унаслідок численності елементів, що його складають, та їх високого динамізму значно меншою мірою піддається монополізації, ніж великі підприємства. З іншого боку, за умов вузької спеціалізації та використання новітньої техніки він виступає як дійовий конкурент, що підриває монополістичні позиції великих корпорацій. Саме ця риса малого бізнесу відіграла суттєву роль у послабленні, а іноді й у подоланні розвинутими країнами притаманної великому капіталу тенденції до монополізації та затримки технічного прогресу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Організація бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу: навч. посіб. / М.Г. Михайлов, Л.І. Полятикіна, О.П. Славкова. К.: Центр учбової літератури. 2008. 320 с.
2. Детермінанти соціально-економічного розвитку підприємств: монографія / Є.В. Мішенін, О.М. Ковальова, В.В. Пилипенко та ін.; за ред. д.е.н., проф. Є.В. Мішеніна. Суми: СНАУ, 2011. 336 с.
3. Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва: аналітичний звіт про стан та напрямки розвитку малого і середнього підприємництва в Україні. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=A3рхVQAAQBAJ>.
4. Полятикіна Л.І. Методологічне та обліково-аналітичне забезпечення сталого розвитку підприємств малого бізнесу: монографія. Суми: Вінниченко М.Д., ФОП Литовченко Є.Б., 2016. 380 с.
5. Сталий розвиток та безпека агропродовольчої сфери України в умовах глобалізаційних викликів: монографія / О.І. Павлов, М.А. Хвесик, В.В. Юрчишин та ін.; за ред. О.І. Павлова. Одеса: Астропринт, 2012. 717 с.
6. Статистичний щорічник Сумської області за 2014 рік.: довідкове видання [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Сумській області; Державна служба статистики України; ред. Л.І. Олехович; відп. за вип. О.М. Худолей. Суми: ГУ статистики у Сумській області, 2015. Ел. опт. диск.
7. Україна у цифрах у 2015 р. К.: Держстат України, 2016. Ел. опт. диск. URL: ukrstat.gov.ua.